

ART

УДК 792.028

ТЕХНІКА АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СТЕЛЛИ АДЛЕР

Набоков Роман Геннадійович

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри режисури ХДАК,
м. Харків, Україна

Анотація: Стаття присвячена вивченню специфіки акторського тренінгу видатної акторки та викладачки акторського мистецтва Стелли Адлер. Проаналізовано театральну-педагогічну діяльність С. Адлер, в якій вона виділяла три складових, що забезпечують особистісний зріст: дослідження мистецтва, вивчення людської природи та історії; розкрито, що однією з провідних ідей її методики було виявлення емоційної природи творчого апарату актора; проаналізовано декілька методів перевтілення: а саме, «від внутрішнього до зовнішнього», «від зовнішнього до внутрішнього» та «принцип абстрагування»; наведено практичні приклади виконання акторських тренінгів школи «Stella Adler of Acting».

Ключові слова: акторський тренінг, школа Стелли Адлер, сценічне спілкування.

На сучасному етапі розвитку сценічного мистецтва в Україні до педагогів та майбутніх режисерів, акторів висувається велика низка компетенцій та особистісних, психоемоційних задатків, що потребують розвитку і вдосконалення. Відомий британський режисер Р. Пріор, досліджуючи процес підготовки майбутніх акторів і режисерів дійшов до висновку, що навіть маючи акторську природу від народження або граючи у театрі без базової драматичної

освіти варто постійно розвиватись у професії. Театральний тренінг служить інструментом не тільки поглиблення знань, а й допомагає осмислювати себе та оточуючу дійсність. На думку Пріора, актора не можливо навчити діяти на сцені за допомогою будь-якої системи тренажу, але саме він допоможе розкрити власний потенціал та талант [2]. Більшість закладів вищої освіти як в Україні так і по всьому світу поєднують різні театральні школи, не зважаючи на певну еклектичність учбового процесу в більшості ВЗО. На нашу думку, тільки такий симбіотичний характер навчання є ефективним. Тому ідея дослідження багатьох систем, їх системна практика допомагає найбільшому розкриттю творчого потенціалу здобувачів-бакалаврів спеціальності 026 «Сценічне мистецтво». Отже, пропонуємо розглянути деякі особливості техніки акторської майстерності школи Стелли Адлер.

Стелла Адлер – американська актриса, одна з найвідоміших педагогів у Нью-Йорку, яка створила школу акторської майстерності «Stella Adler of Acting». Доречним буде згадати, що вона була єдиною ученицею К.С. Станіславського серед американських акторів. Це свідчить про те, що заснована Стеллою Адлер методика викладання акторського мистецтва, є інтерпретацією відомої системи Станіславського. Серед її учнів були такі відомі особистості як: Джон Ріттер, Роберт Де Ніро, Марлон Брандо, Мелані Гріффіт та Бетт Мідлер [4]. Метод Стелли Адлер виступає одночасно як засіб освоєння техніки актора, процес роботи актора над роллю і самодослідження себе як особистості. У системі Стелли Адлер звісно ж зустрічаються принципи школи К.С. Станіславського. Проте, га думку, В. Штефюк, ці принципи «набули певних змін у термінології, а саме: «сценічне спілкування» визначається як «досягнення партнера», «надзавдання п'єси» режисерка називає «метою автора», «коло уваги» переформулювала у «теперішнє», а «підтекст» трансформує як «життя за межею» [3]. Також, Штефюк поділяє акторський тренінг, розроблений С. Адлер на три частини:

– *фундамент*, спрямований на розвиток довільного розуміння, уяви (оскільки основою методи-ки є уява, її розвитку приділено основну увагу),

пам'яті, асоціативного мислення, оволодіння діями й осмислення того, як поведінка визначається обставинами, зняття емоційних затисків, подолання пси-хологічних бар'єрів, зниження рівня стресу та ін.;

– *робота над роллю*, що є своєрідним зануренням актора в новий образ як у «нового себе», не шляхом відсторонення від себе, а шляхом самовіднайдення; за С. Адлер, сила вживання актора в роль впливає на наближення його до себе самого, а завдяки вигадці актор має змогу виразити правду;

– *інтерпретація сценарію*: за С. Адлер, актор повинен поставити себе в умови п'єси і працювати від себе, тобто визначити різницю між своєю поведінкою та поведінкою персонажа, знайти всі виправдання дії персонажа, а потім перейти до дії від себе [3].

Однією з провідних ідей методики Адлер було виявлення емоційної природи творчого апарату актора [5]. Стелла Адлер, створюючи школу, намагалась зробити її місцем, де учень формується як особистість, творчість якої є віддзеркаленням навколишніх подій у суспільстві. На думку майстрині, школа забезпечувала виживання вихованців у творчому житті. А про створену систему тренінгів вона висловлювалась таким чином: «У Вашому виборі Ваш талант». Для Стелли поняття «акторський розвиток» та «особистісний розвиток» є тотожними. Тому вона виділяла три складових, які забезпечують особистісний зріст: дослідження мистецтва, вивчення людської природи та історії. Для режисерки було принципово важливим аби актор міг пристосовувати наявні знання під час роботи над роллю [1, с. 78] На її думку, це забезпечувало зв'язок між «Я – персонаж» та «Я – особистість», виправдовувало та пояснювало логіку поведінки персонажа. Спираючись на вищенаведені положення цілком можливо стверджувати, що Стелла Адлер не вважала свій метод набором чітких правил, що обов'язкові до виконання. Вона сприймала створену театральну систему як спосіб існування, що приймає художню форму. Саме це дозволяло необмежено використовувати чуттєву, розумову людську природу та психофізичний апарат актора. Результатом навчання у школі Стелли Адлер має бути незалежність актора від системи.

Адже на її думку, актор – самостійна система, усі творчі задатки існують лише всередині нього. Однією з особливостей школи режисерки є те, що вона не розмежовує вже існуючі акторські техніки, а вважає їх взаємозалежними [6]. Отже, методика Адлер має три основних пункту: фундамент, авторська інтерпретація тексту та робота актора над роллю. Основу тренінгу склали вправи на уяву. Саме вони в її системі носили назву «фундамент». Адлер стверджувала: «...уява містить в собі все – від мистецтва до ідеї, поезії, колективного несвідомого усього людства, минулого й теперішнього. Все, що ми говоримо, робимо, думаємо та відчуваємо на сцені, повинно бути профільтровано через власну уяву.» Логічним є ствердження, що в основу поняття «фундамент» покладено вміння бачити неіснуюче та відтворювати його таким чином, ніби воно знаходиться перед нами. Впевненість актора на сцені, за думкою С. Адлер, залежить від вірної та яскравої кінострічки внутрішнього бачення. Після того, як актор створить образ в уяві, його потрібно обжити, а сценічний простір під час цього повинен виражатись через актора. Для тренування фантазії режисерка пропонує вправу «Квітка». Завдання полягає у тому, щоб побачити квітку, роздивитись та запам'ятати її у найдрібніших подробицях. Після потрібно розповісти про квітку таким чином, щоб слухачі побачили її так само як і Ви. На цьому етапі підключаються й інші важливі акторські навички, а саме: вміння налагодити контакт зі слухачами, тримати в голові чіткий образ і головне – донести його, використовуючи потрібні слова та рухи. Особливе значення під час виконання вправи мало саме слово. Проводячи аналогію із п'єсою, майстриня наголошувала: «..п'єса – це не слова, п'єса – це ідеї, думки». Вона вимагала від актора гарного, літературного мовлення і хотіла аби він занурювався у підтекст. Це безумовно сприяло глибокому розумінню тексту. Доречним буде згадати й другу вправу - «перифраз». Для її виконання режисерка обирала глибокі за думкою есе, котрі потребували від актора аналізу і чіткого особистісного відношення до теми. Звісно, елементи психофізичного апарату актора безумовно мале велике значення. Сценічна віра в запропоновані обставини, володіння тілом та

голосом, акторське «спілкування» є базою. Але водночас з тим, Адлер стверджувала, що гра актора насамперед дія, яку пробуджує уява. Тобто витоком сценічної дії є створені образи, котрі виражаються через актора і вимагають від нього конкретної поведінки та самопочуття на сценічному майданчику. Повернемося до концепції постійного особистісного та інтелектуального саморозвитку актора. Даний принцип у відіграє велику роль під час роботи актора над персонажем. За авторською методикою Адлер процес перевтілення відбувається через пошук «нового себе» в ролі. Режисерка має філософський підхід до роботи над персонажем та вважає, що чим ближче актор знаходиться до злиття з роллю, тим більш пізнає себе.

У школі пропонувалось декілька методів перевтілення:

1. Від внутрішнього до зовнішнього. Зближення із образом відбувається за допомогою пошуку у собі почуттів тотожних почуттям персонажа.

2. Від зовнішнього до внутрішнього. Прийом базується на виявленні об'єктів або предметів, котрі пробудять творчий апарат й створять потрібну атмосферу.

3. Принцип абстрагування. Розгляд персонажу з точки зору його соціальної протилежності. Наприклад, на бідняка треба дивитись очима заможної людини.

Третя складова методу Стелі Адлер «інтерпретація сценарію» нагадує іконографічний аналіз обраного літературного твору. На цьому етапі режисерка із учнями збирає відомості про автора, обставини життя за яких було написано текст, історичну та соціальну обстановку того часу. Сенс полягає не тільки у досконалому вивченні матеріалу, а й в спробі зрозуміти його актуальність сьогодні. На відміну від застольного періоду, де актори звикли обговорювати подібні питання, Адлер працює над кожною сценою, супроводжуючи її відповідним історичним матеріалом [1]. Підсумовуючи вищевказане можна стверджувати, що інтерпретація системи Станіславського Стелою Адлер є досить складною для опанування. Вона потребує постійної роботи над собою не тільки в акторському ремеслі, а й в особистісній сфері

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Актерское мастерство. Американская школа / Артур Бартоу. [б. м.] : [б. и.], 2006. 385 с..
2. Іващенко І., Стрельчук, В. Провідні методики професійного акторського тренінгу: емоційний аспект // Культура і сучасність / Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ, 2018. № 2, С. 93–100.
3. Штефюк В. Д. Акторський тренінг стелли адлер: гра як форма соціальної взаємодії // Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство», Київ: КНУКіМ, 2021. Вип. 44, С. 135–141
4. Adler S. Stella Adler. Educational Theatre Journal, 1976. № 28(4), PP. 506– 12
5. Kissel H. Stella Adler: the art of acting. Hal Leonard Corporation. 2000. URL: <http://surl.li/eavpm>
6. Rotte J. H. The Principles of acting according to Stella Adler (Doctoral dissertation, City University of New York) 1983. URL: <http://surl.li/eavps>